
Smeerspreekuur

Hormoonzalf

Take **care** of skin **care**

Referenties

1. <https://www.huidmedischcentrum.nl/behandeling/corticosteroiden-voor-de-huid-hormoonzalven/>
2. <https://nvdv.nl/patienten/dermatologie/behandelingen/corticosteroiden-voor-de-huid>
3. <https://www.umcutrecht.nl/nl/behandeling/zalven-bij-eczeem>
4. <https://nvdv.nl/patienten/richtlijnen-en-onderzoek/richtlijnen/richtlijn-constitutioneel-eczeem>
5. https://richtlijnen.nhg.org/files/2020-02/afbouwschemacorticoid_basis_2014_1.pdf
6. <https://nvdv.nl/storage/app/media/uploaded-files/dermatocorticosteroiden-2019.pdf>

Wat is hormoonzalf?

Hormoonzalf is een medicinale zalf met het hormoon corticosteroïd en wordt toegepast bij diverse huidaandoeningen. Corticosteroiden zijn bijnierschors hormonen en worden door de bijnieren gemaakt uit cholesterol. Hormoonzalf werkt ontstekingsremmend, remt de celdelingen en onderdrukt roodheid, zwelling en jeuk van de huid¹. Hormoonzalf kan veilig gebruikt worden als er volgens instructies van de arts en conform de vingertipmethode wordt gesmeerd².

Klassen hormoonzalven

Hormoonzalven zijn verkrijgbaar in verschillende sterktes en kunnen worden ingedeeld in 4 klassen (klasse 1 = zwak, klasse 4 = zeer sterk: zie tabel volgende pagina). Bij deskundig gebruik kan een behandeling met hormoonzalf goed resultaat geven met geen of weinig bijwerkingen. Er kan worden gestart met een lage klasse hormoonzalf om vervolgens bij onvoldoende resultaat een sterker werkende hormoonzalf voor te schrijven. In sommige gevallen start een arts gelijk met een sterke hormoonzalf, zodat de ontsteking in de huid snel en krachtig wordt onderdrukt.³

Klassen hormoonzalven

Werkzame stof hormoonzalf	Richtlijn maximaal gebruik ⁴
Klasse 1 (zwak)	
- hydrocortison acetaat	Leeftijd 2 jaar : max 30 g p/w Leeftijd 2-18 jaar : 60 g p/w Volwassenen : geen beperking
Klasse 2 (matig)	
- flumetasonpivalaat - hydrocortisonbutyraat - triamcinolonacetonide	Leeftijd 2 jaar: max 30 g p/w Leeftijd 2-18 jaar: 60 g p/w Volwassenen: 100 g p/w
Klasse 3 (sterk)	
- betamethason - betamethasonvaleraat - desoximetason - fluticasonpropionaat - mometason furoaat	Leeftijd 2 jaar : uitsluitend kortdurend bij ernstig eczeem Leeftijd 2-18 jaar : 50 g p/w Volwassenen : 100 g p/w
Klasse 4 (zeer sterk)	
- clobetasolpropionaat - betamethasondipropionaat in propyleenglycol	Leeftijd 2 jaar : uitsluitend kortdurend bij ernstig eczeem Leeftijd 2-18 jaar : 50 g p/w Volwassenen : 100 g p/w

Behandeling fase I

Uw arts zal u een uitgebreid advies meegeven voor het toepassen van de hormoonzalf. Dat is meestal één of tweemaal per dag op de aangedane plekken smeren. Het vaker opbrengen dan tweemaal per dag is niet zinvol en maakt het risico op bijwerkingen groter. Als de klachten afnemen en de huidaanvoering voldoende verbeterd is, kunt u de behandeling afbouwen (zie het afbouwschema).

Behandeling fase II

In de onderhoudsfase is een minder sterke hormoonzalf voldoende of wordt er minder vaak gesmeerd met een sterk middel. Dan is tweemaal per dag smeren niet meer nodig en wordt dit zelfs afgeraden, omdat een corticosteroïd zich in de huid ophoopt. Het advies is meestal om éénmaal daags te smeren gedurende een beperkt aantal dagen per week. Bijvoorbeeld 3 tot 5 achtereenvolgende dagen per week. De andere 2 tot 4 dagen per week smeert u niets of alleen een basiscrème of -zalf.

Lokale bijwerkingen⁵

Welke klasse hormoonzalf wordt voorgeschreven wordt mede bepaald door de inschatting van het risico op mogelijk bijwerkingen. Bij kinderen en op plaatsen waar de huid extra gevoelig is voor bijwerkingen, heeft een corticosteroïd van klasse 1 of 2 in principe de voorkeur. Het gebruik van klasse 1 of 2 hormoonzalf leidt bijna nooit tot bijwerkingen, ook niet in het gezicht. De kans op bijwerkingen neemt toe als u een sterkere hormoonzalf gebruikt. De meest voorkomende bijwerkingen zijn o.a. een prikkend gevoel, het dunner worden van de huid, toename van kleine bloedvatjes, striae, puistjes.

Vingertopeenheid

De vingertopeenheid (VTE)

De vingertop methode geeft aan hoeveel vingertopeenheden u nodig heeft om het aangedane gebied op de huid in te smeren. Een vingertopeenheid (VTE) is een streepje zalf ter lengte van het wijsvingerkootje van een volwassene. 1 VTE komt overeen met ca. 0,5 g zalf en met 1 VTE kunt u een gebied ter grootte van beide zijden van een volwassen hand insmeren. Gebruik de hormoonzalf conform bijsluiter uitsluitend op de aangedane plekken. Smeer niet te dun. In het VTE schema ziet u hoeveel u per lichaamsdeel moet smeren. Daarnaast kunt u de gehele huid insmeren met een basiscrème of -zalf.

VTE schema

VTE schema

	 3 - 12 mnd	 1 - 2 jaar	 3 - 5 jaar	 6 - 10 jaar	 11 - 16 jaar	 Volwassene
 Gezicht en nek	1	1,5	1,5	2	2,5	2,5
 Rechterarm en hand	1	1,5	2	2,5	3	4
 Linkerarm en hand	1	1,5	2	2,5	3	4
 Rechterbeen en voet	1,5	2	3	4,5	6	8
 Linkerbeen en voet	1,5	2	3	4,5	6	8
 Voorzijde romp	1	2	3	3,5	5	7
 Rug en billen	1,5	3	3,5	5	6	7
 Gehele lichaam	8,5	13,5	18	24,5	31,5	40,5

Afbouwschema

Het afbouwen van hormoonzalf⁶

Als de klachten afnemen is het belangrijk om niet direct te stoppen maar langzaam af te bouwen. Meestal is na 1 à 2 weken een duidelijke verbetering te zien en te voelen en adviseert uw arts om de hormoonzalf af te bouwen. Een veel gebruikt afbouwschema is hieronder te zien.

	Week 1			Week 2			Week 3			Week 4			Week 5			Week 6			Week 7		
Zaterdag	orange	orange	blue	orange	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue
Zondag	orange	orange	blue	orange	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue
Maandag	orange	orange	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue
Dinsdag	orange	orange	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue
Woensdag	orange	orange	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	blue	-	blue	blue	-	blue
Donderdag	orange	orange	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	blue	-	blue
Vrijdag	orange	orange	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue	orange	-	blue

- insmeren met hormoonzalf
- insmeren met basis crème of -zalf
- 's ochtends
- voor het avondeten
- voor het slapengaan

Het belang van neutrale dermatica

Naast een hormoonzalf is het belangrijk om de huid te verzorgen met een vette basiscrème of -zalf (neutrale dermatica). Deze producten hydrateren de huid en verminderen jeuk en irritatie, ook als het eczeem rustig is.

U kunt samen met de arts of apotheek kijken welke basiscrème of -zalf het beste bij u past. Het is belangrijk om één uur voor en één uur na het aanbrengen van een hormoonzalf geen andere zalven te gebruiken. Anders kan het zijn dat het medicijn minder goed werkt.

Heeft u vragen?

Heeft u vragen over een behandeling met hormoonzalf? Neemt u dan contact op met uw arts of apotheek. Wilt u meer weten over het smeren met neutrale dermatica? In de apotheek helpen ze u graag verder, vraag naar het smeerspreekuur neutrale dermatica voor advies op maat.

Denkt u dat u een bijwerking heeft? Bespreek dit dan met uw apotheker of uw arts en meld dit bij het Bijwerkingencentrum Lareb via www.lareb.nl.

Vethoudendheid

Crèmes, vetcrèmes en overige producten in oplopende vethoudendheid

Gehalte vet	Crème	Vetcrème	Zalf	Overig	
	✓				Ureum 10% crème
	✓				Cetomacrogol crème
	✓				Lanette I crème
	✓				Lanette II crème
				✓	Paraffine 10% hoofdlotion
		✓			Vaselinecarbomeer vetcrème
		✓			Cetomacrogol glycerine 10% vaseline 10% vetcrème
		✓			Cetomacrogol vaseline 10% vetcrème
		✓			Lanette vaseline 10% vetcrème
				✓	Zinkoxide smeersel
		✓			Cetomacrogol vaseline 20% vetcrème
		✓			Lanette vaseline 20% vetcrème
		✓			Vaselinecetomacrogol vetcrème
		✓			Vaselinelanette vetcrème
		✓			Zinksulfaat 0,5% vaselinecrème
	✓				Koelzalf
	✓				Koelzalf zonder rozenolie

Vethoudendheid

Crèmes, vetcrèmes en zalven in oplopende vethoudendheid

Gehalte vet	Crème	Vetcrème	Zalf	Overig	
		✓			Cetomacrogol vaseline 50% vetcrème
		✓			Lanette vaseline 50% vetcrème
			✓		Ureum 10% zalf
		✓			Koelzalf vaseline 20%
			✓		Cetomacrogol zalf
			✓		Lanette zalf
		✓			Lanoline vaseline glycerine neuszalf
			✓		Vaseline 50% paraffine 50% 60-80 mPa.s
			✓		Vaseline 50% paraffine 50% 110-230 mPa.s
			✓		Vaseline wit
			✓		Simplex basiszalf
			✓		Zinkoxide 10% zalf

www.ace-pharm.nl

Take **care** of skin **care**